

Gebelikte Psikososyal Sağlık Düzeyi ile Prenatal Bağlanma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Investigation of the Relationship Between Psychosocial Health Level in Pregnancy and Prenatal Attachment

Esin Uzar AKÇA¹

Didar AKMAZ¹

Keziban AMANAK²

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye

² Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Aydın, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, gebelikte psikososyal sağlık düzeyi ile prenatal bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Analitik-kesitsel tipteki araştırma 436 gebe ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri Tanıtıcı Bilgi Formu, Gebelikte Psikososyal Sağlığı Değerlendirme Ölçeği ve Prenatal Bağlanma Envanteri ile toplanmıştır. Araştırmada gebelerin tanıtıcı özellikleri tanımlayıcı analizler ile sunulmuştur. Ayrıca gebelerin psikososyal sağlık düzeyleri ve prenatal bağlanma düzeyleri ortalama ve standart sapma düzeyi ile verilmiş ve bu iki değişken arasındaki ilişki pearson korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmada Gebelikte Psikososyal Sağlığı Değerlendirme Ölçeği toplam puan ortalaması $4,29 \pm 0,54$, Prenatal Bağlanma Envanteri puan ortalaması ise $64,75 \pm 9,54$ olarak iyi düzeyde olarak belirlenmiştir. Araştırmada gebelikte Psikososyal Sağlığı Değerlendirme Ölçeği toplam ve alt ölçek puan ortalamaları ile Prenatal Bağlanma Envanteri puan ortalamaları arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki saptanmıştır.

Sonuç: Bu araştırmada gebelerin psikososyal sağlık düzeyleri ile prenatal bağlanma düzeyleri iyi olarak bulunmuş olup aralarında pozitif yönde orta şiddette anlamlı ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Gebelik, Psikososyal sağlık, Prenatal bağlanma

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to investigate the relationship between the level of psychosocial health during pregnancy and prenatal attachment.

Methods: The analytical cross-sectional study was conducted with 436 pregnant women. The research data were collected with Introductory Information Form, Pregnancy Psychosocial Health Assessment Scale and Prenatal Attachment Inventory. In the study, descriptive characteristics of pregnant women were presented with descriptive analyses. In addition, psychosocial health levels and prenatal attachment levels of pregnant women were given as mean and standard deviation and the relationship between the two variables was evaluated by Pearson correlation analysis.

Results: In the study, the mean total score of the Pregnancy Psychosocial Health Assessment Scale was 4.29 ± 0.54 and the mean score of the Prenatal Attachment Inventory was 64.75 ± 9.54 , which was determined as good level. In the study, a moderate positive correlation was found between the mean total and subscale scores of the Pregnancy Psychosocial Health Assessment Scale and the mean scores of the Prenatal Attachment Inventory.

Conclusion: In this study, psychosocial health levels of pregnant women and prenatal attachment levels were found to be good, and there was a positive and moderately significant relationship between them.

Keywords: Pregnancy, Psychosocial health, Prenatal attachment

Giriş

Gebelik kadınlarda biyolojik ve psikososyal dengenin bozulduğu, yeni sorumlulukların oluştuğu önemli bir süreçtir. Bu dönem, annenin önemli psikososyal adaptasyon gerektiren çeşitli fizyolojik, psikolojik ve sosyal değişiklikler yaşadığı hassas ve stresli bir gelişim dönemidir. Genel olarak, bir çocuğun dünyaya gelmesi tüm ebeveynler için kaygı ve stresi artırır (Rakers ve ark., 2020). Bu nedenle bu dönemde gebelikte iyilik hali ve psikososyal sağlık olumsuz yönde etkilenebilir. Psikososyal sağlık; bireyin sosyal çevreye en üst düzeyde uyum gösterebilmesi ve sosyal çevrede sağlığını bozabilecek

Geliş Tarihi/Received 08.09.2024
Kabul Tarihi/Accepted 11.10.2024
Yayın Tarihi/Publication Date 28.10.2024

Sorumlu Yazar/Corresponding author: Esin Uzar Akça

E-mail: uzaresin@gmail.com

Cite this article: Uzar Akça, E., Akmaz, D., & Amanak, K. (2024). Investigation of the Relationship Between Psychosocial Health Level in Pregnancy and Prenatal Attachment. *Current Research in Health Sciences*, 1(3): 93-98

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

olumsuzlukların bulunmaması durumudur. Gebenin psikolojik durumunu etkileyen psikososyal sorunlar, gebeliği de olumsuz etkileyebilir (Bakır & Sarıayım, 2020). Diğer taraftan gebelikte her dönemin farklı bir uyum dönemi olduğu bilinmektedir. İlk trimester gebenin yeni sürece ve vücudunun yeni durumuna uyum sağlamaya çalıştığı dönemdir. İkinci trimester annenin ve fetüsün vücutları birbirlerine mükemmel şekilde uyum sağladığı, fetüsle olan biyolojik bağın kuvvetlendiği dönemdir. Üçüncü trimester ise doğum yaklaştıkça doğuma ilişkin ve bebeğinin sağlığı ile ilgili kaygıların arttığı dönemdir (Arslantaş ve ark., 2020; Bakır & Sarıayım, 2020).

Gebelikte ruh sağlığı anne ve fetüs sağlığı için oldukça önemlidir. Çünkü anne-bebek bağlanmasının temellerinin gebelik döneminde atıldığı bildirilmektedir (Elkin, 2015). Fetüs için maternal-fetal bağlanma hem fiziksel bir bağ hem de anne ile duygusal bir bağdır (Ji ve ark., 2005). Maternal-fetal bağlanmanın iyi düzeyde olmasının fetal beyin gelişimi, otonom sinir sistemi gelişimi, çocukların duygu ve davranışları ve ebeveyn-çocuk ilişkileri üzerinde olumlu bir etkisi vardır (Jo & Noh, 2021).

Anne-fetüs bağlanmasını etkileyen çok çeşitli faktörler bildirilmiştir. Bunlar, kadının psikososyal sağlık durumu, doğum öncesi bakım alması, sosyallik, sosyal destek, eş desteği, kaygı ve stress ile başa çıkma yöntemleri ilgili kişisel faktörler olarak tanımlanmıştır (Chung ve ark., 2015; Jo & Noh, 2021; Lee & Jung, 2017; Yu ve ark., 2014). Yapılan çalışmalarda, stresin ve kaygının anne-fetus bağlanmasını olumsuz olarak etkilediği bildirilmektedir (Craig ve ark., 2021; Lutkiewicz & Bidzan, 2022; Yoon & Choi, 2023). Gebelikte stres annelik rol güvenini azaltır ve anne-fetal bağlanmasını ve fetüsün sağlığını olumsuz etkiler (Jo & Noh, 2021; Lee ve ark., 2022). Bu nedenle gebelere sosyal destek arttıkça, kadının psikososyal sağlığın iyi olması ile anne-fetüs bağlanmanın arttığı tespit edilmiştir (Metin & Pasinlioğlu, 2015). Gebe kadınlarda depresyon ve stres düşük doğum ağırlıklı bebeklere, fetüste gelişim geriliğine, erken doğuma, ölü doğuma ve obstetrik komplikasyonlara sebep olabilir. Yenidoğanda da nörolojik ve sindirim sorunlarına sebep olabilir, çocukların büyüme ve gelişimini kalıcı olarak engelleyebilir (Craig ve ark., 2021; Fatima ve ark., 2017; Gander & Gardiner, 2015). Başka bir deyişle, gebelik sırasındaki stres olumsuz duygusal değişikliklere neden olarak anne-bebek bağlılığını azaltabilir. Dolayısıyla optimal anne ve bebek bağlanmasının sağlanamaması depresyon ve kaygıyla baş etmeyi güçleştirerek bu komplikasyonları artırabilir (Craig ve ark., 2021; Wee & Park, 2012).

Gebelikteki psikososyal sağlık; anne ve fetusun iyilik halini etkilemesi nedeniyle üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Bu noktada sağlık profesyonellerine önemli sorumluluklar düşmektedir. Dolayısıyla bu çalışma gebelikte psikososyal sağlık düzeyi ile prenatal bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi için yapılmış ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Gebelerin psikososyal sağlık düzeyi nasıldır?
2. Gebelerin prenatal bağlanma düzeyi nasıldır?
3. Gebelerin psikososyal sağlık düzeyi ile prenatal bağlanma düzeyi arasında ilişki var mıdır?

Yöntem

Analitik-kesitsel olarak yapılan araştırmanın evrenini Türkiye'nin batısındaki bir üniversite hastanesinin kadın hastalıkları ve doğum polikliniğine başvuran tüm gebeler oluşturmuştur. Araştırmaya dâhil edilecek gebeler için Aksoy ve ark. (2021)'nin çalışma bulguları kullanılarak G-Power programı ile hesaplama yapılmış ve araştırmaya alınması gereken en az gebe sayısı 434 olarak hesaplanmıştır (Aksoy ve ark., 2021). Araştırmaya gebeliğin üçüncü trimesterında (28-40 hafta arası), 18-37 yaş aralığında, Türkçe okuyup anlayabilen, tek fetüse sahip, araştırmaya katılmaya gönüllü olan gebeler dahil edilmiştir. Yüksek riskli gebeliğe sahip ya da herhangi bir gebelik komplikasyonu bulunan gebeler araştırmadan dışlanmıştır.

Araştırma verileri Tanıtıcı Bilgi Formu, Gebelikte Psikososyal Sağlık Değerlendirme Ölçeği ve Prenatal Bağlanma Envanteri kullanılarak toplanmıştır. Bunlar;

Tanıtıcı Bilgi Formu; Gebelerin sosyo-demografik ve obstetrik özelliklerini sorgulayan 10 sorudan oluşmaktadır (Aksoy ve ark., 2021; Bakır & Sarıayım, 2020).

Gebelikte Psikososyal Sağlık Değerlendirme Ölçeği (GPSDÖ): Ölçek, Yıldız (2011) tarafından geliştirilmiş olup 46 madde ve altı alt boyuttan oluşmaktadır (Yıldız, 2011). Bu ölçekte yanıtlar beşli likert skalasında değerlendirilmektedir. Ölçek puanlaması 1 ile 5 arasında değişmektedir. Ölçeğin puan hesaplaması toplam puanının madde sayısına bölünmesi ile elde edilmektedir. Toplam puan ortalaması 1 ile 5 değişmektedir. Puan 1'e yaklaştıkça gebelikte psikososyal sağlık düzeyi kötüleşmektedir. Yıldız (2011)'in geliştirdiği ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,93, Özşahin ve ark. (2018)'nin çalışmasında 0,88, Uçar ve Özkan (2023)'in çalışmasında 0,87, bu çalışmada ise 0,86 olarak bulunmuştur (Özşahin ve ark., 2023; Yıldız, 2011).

Prenatal Bağlanma Envanteri (PBE): Envanter Muller tarafından (1993) geliştirilmiş ve Yılmaz ve Beji (2013) tarafından Türkiye'ye uyarlanmıştır (Muller & Mercer, 1993; Yılmaz & Beji, 2013). Gebelerin düşünceleri duyguları ve durumlarının açıklanması ve gebelik döneminde bebeğe bağlanma durumunu belirlemek amacıyla geliştirilen bu ölçek 21 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekte yanıtlar dörtlü likert skalasında değerlendirilmektedir. Ölçekten maksimum 84 (21x4) ve minimum 21 (21x1) puan alınabilmektedir. Puanın artması prenatal bağlanma düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirlik katsayısını 0,84 olarak bildirilmiştir (Yılmaz & Beji, 2013). Bu çalışmada cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,89'dur.

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul'undan 31.05.2023 tarihli E-15189967-050.04-547707 sayılı etik kurul onayı alınmıştır.

İstatistiksel ve analitik yöntemler

Araştırmada katılımcıların özelliklerinin değerlendirilmesinde IBM SPSS 18.0 paket programı kullanılarak tanımlayıcı analizler kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadıkları Skewness ve Kurtosis değerleri ile belirlenmiştir. Araştırmada gebelerin psikososyal sağlık düzeyleri ve prenatal bağlanma düzeyleri ortalama ve standart sapma düzeyi ile verilmiş olup bu iki değişken arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların tanıtıcı ve obstetrik özellikleri (n=436)

Özellikler	n	%
Eğitim durumu		
İlköğretim	131	30,0
Lise	196	45,0
Üniversite	109	25,0
Çalışma durumu		
Evet	156	35,8
Hayır	280	64,2
Gelir durumu		
Gelir giderden az	90	20,6
Gelir gidere denk	274	62,8
Gelir giderden çok	72	16,6
Yaşanılan yer		
Şehir	350	80,3
İlçe	50	11,5
Köy	36	8,2
Aile tipi		
Çekirdek	385	88,3
Geniş	51	11,7
Gebeliğin planlı olma durumu		
Planlı	370	84,9
Plansız	66	15,1
Özellikler	Ort±SS	
Yaş	27,36±5,36	
Yaşayan çocuk sayısı	1,98±1,21	
Toplam gebelik sayısı	2,85±1,34	
Gebelik haftası	28,36±4,35	

Bulgular

Araştırma kapsamındaki gebelerin %45,5'i lise mezunu, %64,2'si çalışmıyor, %62,8'inin geliri giderine denk, %80,3'ü şehirde yaşamakta, %88,3'ü çekirdek aile yapısına sahip ve %84,9'unun gebeliği planlıdır. Ayrıca araştırma kapsamındaki gebelerin yaş ortalaması 27,36±5,36, yaşayan çocuk ortalaması 1,98±1,21, toplam gebelik sayısı ortalaması 2,85±1,34 ve gebelik haftası ortalaması 28,36±4,35 olarak belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 2'de Katılımcıların GPSDÖ ve PBE puan ortalamalarının dağılımı verilmiştir. Araştırmada Gebelikte GPSDÖ toplam puan ortalaması 4,29±0,54, PBE puan ortalaması ise 64,75±9,54 olarak saptanmıştır.

Araştırmada GPSDÖ toplam ve alt ölçek puan ortalamaları ile PBE puan ortalamaları arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki saptanmıştır ($r = 0,439, p < ,001$) (Tablo 3).

Tartışma

Gebelikte psikososyal sağlık düzeyi ile prenatal bağlanma arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada, gebelerin psikososyal sağlık ve prenatal bağlanma düzeyleri genel olarak iyi düzeyde saptanmış olup aralarında pozitif yönde orta şiddette anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, gebelikte

psikososyal sağlık düzeyinin artırılması ile prenatal bağlanma düzeyinin de arttırılabileceği ve dolaylı olarak anne bebek sağlığına olumlu katkı sağlanabileceğini göstermesi bakımından önemlidir.

Araştırmada gebelerin psikososyal sağlık düzeylerinin genel olarak iyi düzeyde (4,29±0,54) olduğu görülmüştür. Benzer olarak Doğrusoy ve Çoban'ın (2021) çalışmasında gebelerin GPDSÖ toplam puanı 4,18±0,40, Uçar ve Özkan (2023)'ün çalışmasında 4,33±0,37, Gümüşdaş ve ark. (2014) çalışmasında 4,14±0,41 olarak bildirilmiştir (Doğrusoy & Çoban, 2021; Gümüşdaş & Ejder Apay, 2014; Uçar & Özkan, 2023). Bu sonuçlar genel olarak gebelerin psikososyal sağlık düzeylerinin iyi olduğunu düşündürmektedir ve ulaşılan bu sonucun sebebi ise; kültürel

Tablo 2. Katılımcıların Gebelikte Psikososyal Sağlığı Değerlendirme Ölçeği (GPSDÖ) ve Prenatal Bağlanma Envanteri (PBE) Puan ortalamalarının dağılımı (n=436)

Ölçekler	Ort±SS
Gebelik ve eş ilişkisine ait özellikler	4,35±0,21
Kaygı ve strese ait özellikler	3,96±0,45
Aile içi şiddete ait özellikler	4,75±0,52
Psikososyal destek gereksinimine ait özellikler	4,11±0,74
Ailesel özellikler	4,05±0,54
Gebeliğe ilişkin fiziksel-psikososyal değişikliklere ait özellikler	4,54±0,65
GPSDÖ toplam	4,29±0,54
PBE toplam	64,75 ± 9,54

olarak bulunduğumuz coğrafyada gebeliğe olumlu bakılması, sosyal destek sistemlerinin varlığı ve olumlu aile ilişkilerinin bulunması olabilir.

Araştırmada gebelerin prenatal bağlanma düzeyleri (64,75±9,54) genel anlamda iyi olarak saptanmıştır. Yapılan literatür taramasında gebelerin prenatal bağlanma düzeyleri bizim çalışmamızın sonuçlarına benzer şekilde Dağlı'nın (2017) çalışmasında 61,10±10,95, Busonera ve ark. (2017) çalışmasında 63,11±8,89, Elkin'in (2015) çalışmasında 57,32±12,32, Buko ve Özkan'ın (2016) çalışmasında 65,12±11,12, Erkal ve ark. (2016) çalışmasında 56,76±9,23, Küçükkaya ve ark. (2020) çalışmasında 64,89±21,15, Tani ve ark. (2018)'nin çalışmasında 60,62±10,49 olarak bildirmiştir (Buko & Özkan, 2016; Busonera ve ark., 2017; Dağlı, 2017; Elkin, 2015; Erkal Aksoy ve ark., 2016; Küçükkaya ve ark., 2020; Tani ve ark., 2018). Bizim çalışmamız ve literatürde yer alan çalışmaların sonuçlarının benzer şekilde iyi olması; gebelerin

Tablo 3. Katılımcıların Gebelikte Psikososyal Sağlığı Değerlendirme Ölçeği (GPSDÖ) ve Prenatal Bağlanma Envanteri (PBE) puan ortalamaları arasındaki ilişki (n=436)

GPSDÖ	PBE	
	r	p
Gebelik ve eş ilişkisine ait özellikler	0,536	<,001
Kaygı ve strese ait özellikler	0,497	<,001
Aile içi şiddete ait özellikler	0,521	<,001
Psikososyal destek gereksinimine ait özellikler	0,523	<,001
Ailesel özellikler	0,589	<,001
Gebeliğe ilişkin fiziksel-psikososyal değişikliklere ait özellikler	0,486	<,001
GPSDÖ toplam	0,439	<,001

prenatal bağlanma düzeylerini etkileyen faktörlerin tüm çalışmalarda benzer olabileceğini düşündürmektedir.

Araştırmada gebelikte psikososyal sağlığı değerlendirme

ölçeği toplam ve alt ölçek puan ortalamaları ile prenatal bağlanma envanteri puan ortalamaları arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki saptanmıştır. Karakoç ve Özkan'ın (2017) yaptıkları çalışmada bizim çalışmamızın sonucuna benzer şekilde; gebelerin psikososyal sağlık düzeyleri ile prenatal bağlanma düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu bildirilmiştir (Karakoç & Özkan, 2017). Ayrıca literatürde yer alan birçok yayında gebelikteki ruh sağlığının anne bebek bağlanması üzerinde etkili olduğu bildirilmektedir (Abasi ve ark., 2012; Berlin ve ark., 2013; Flykt ve ark., 2010; McFarland ve ark., 2011; Walsh ve ark., 2013). Sonuç olarak annenin ruh sağlığının anne bebek bağlanması üzerinde belirleyici bir faktör olduğu söylenebilir.

Diğer taraftan bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırma tek merkezde yapılmıştır. Bu yüzden araştırma sonuçları sadece araştırmaya katılan gebeleri temsil etmektedir.

Sonuç

Bu araştırmada gebelerin psikososyal sağlık düzeyleri ile prenatal bağlanma düzeyleri iyi olarak bulunmuş olup aralarında pozitif yönde orta şiddette anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Bununla beraber ne yazık ki annelerin ruh sağlıkları fiziksel sağlıkları kadar dikkate alınmamaktadır. Nitekim gebelik döneminde yaşanan ruhsal sorunlar hem anne hem bebek için olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Gebelikte ruhsal sorunlar annede öz bakımda azalma, beslenme bozuklukları, diyabet gibi sorunlara neden olurken; bebekte ise fiziksel ve duyuş gelişim bozukluklarına, prematüre doğum gibi olumsuz durumlara yol açabilmektedir. Dolayısıyla bu çalışma sonucu ile sağlık çalışanlarının konuya yönelik dikkati çekilebilir ve anne/ bebek sağlığı olumlu yönde desteklenebilir.

Etik Komite Onayı: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul'undan 31.05.2023 tarihli E-15189967-050.04-547707 sayılı etik kurul onayı alınmıştır.

Bilgilendirilmiş Onam: Çalışmamıza katılan tüm bireylerden, aydınlatılmış onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir-E.U.A., D.A., K.A.; Tasarım- E.U.A., D.A., K.A.; Denetleme- E.U.A., D.A., K.A.; Kaynaklar- E.U.A., D.A., K.A.; Malzemeler- E.U.A., D.A., K.A.; Veri Toplanması ve/veya İşlenmesi- E.U.A., D.A., K.A.; Analiz ve/veya Yorum- E.U.A., D.A., K.A.; Literatür Taraması- E.U.A., D.A., K.A.; Yazma- E.U.A., D.A., K.A.; Eleştirel İnceleme- E.U.A., D.A., K.A.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received from the Aydın Adnan Menderes University Faculty of Health Sciences Non-Interventional Clinical Research Ethics Committee dated 31.05.2023 and numbered E-15189967-050.04-547707.

Informed Consent: Informed consent was obtained from all individuals participating in our study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept - E.U.A., D.A., K.A.; Design- E.U.A., D.A., K.A.; Supervision- E.U.A., D.A., K.A.; Resources- E.U.A., D.A., K.A.; Data

Collection and/or Processing- E.U.A., D.A., K.A.; Analysis and/or Interpretation- E.U.A., D.A., K.A.; Literature Search- E.U.A., D.A., K.A.; Writing Manuscript- E.U.A., D.A., K.A.; Critical Review- E.U.A., D.A., K.A.
Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.
Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Abasi, E., Tahmasebi, H., Zafari, M., & Takami, N. (2012). Assessment on effective factors of maternal-fetal attachment in pregnant women. *Life Science Journal*, 9(1), 68-75.
- Aksoy, A., Aksu, A., Vefikuluçay Yılmaz, D., Değirmenci, F., & Çelebi, A. (2021). Üçüncü Trimesterdeki Gebelerin Prenatal Bağlanma ile Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişki ve Etkileyen Faktörler. *Journal of Education and Research in Nursing*, 18(2), 138-144. doi:10.5152/jern.2021.38802
- Arsantaş, H., Çoban, A., Dereboy, F., Sarı, E., Şahbaz, M., & Kurnaz, D. (2020). Son trimester gebelerde doğum korkusunu etkileyen faktörler ve doğum korkusunun postpartum depresyon ve maternal bağlanma ile ilişkisi. *Cukurova Medical Journal*, 45(1), 239-250. doi:10.17826/cumj.647253
- Bakır, N., & Sarızayım, Ş. (2020). The relationship between psychosocial health and prenatal attachment in pregnant women. *Perinatal Journal / Perinatoloji Dergisi*, 28(2), 73-81. doi:10.2399/prn.20.0282006
- Berlin, L. J., Dodge, K. A., & Reznick, J. S. (2013). Examining Pregnant Women's Hostile Attributions About Infants as a Predictor of Offspring Maltreatment. *Jama Pediatrics*, 167(6), 549-553. doi:10.1001/jamapediatrics.2013.1212
- Buko, G., & Özkan, H. (2016). Gebelerin duygusal zekaları ile prenatal bağlanma düzeyleri arasındaki ilişki. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19(4), 217-224.
- Busonera, A., Cataudella, S., Lampis, J., Tommasi, M., & Zavattini, G. C. (2017). Prenatal Attachment Inventory: expanding the reliability and validity evidence using a sample of Italian women. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 35(5), 462-479. doi:10.1080/02646838.2017.1349896
- Chung, M., Choi, J., & Kang, S. (2015). The influence of pregnant woman's temperament on maternal-fetal attachment: mediating effect of stress coping style. *Korean J Child Educ Care*, 15(2), 195-214.
- Craig, F., Gioia, M. C., Muggeo, V., Cajiao, J., Aloï, A., Martino, I., . . . Costabile, A. (2021). Effects of maternal psychological distress and perception of COVID-19 on prenatal attachment in a large sample of Italian pregnant women. *J Affect Disord*, 295, 665-672. doi:10.1016/j.jad.2021.08.102
- Dağlı, K. (2017). *Gebelikte bebeğe yönelik yapılan hazırlıkların prenatal bağlanma ile ilişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, AYDIN. Retrieved from <http://hdl.handle.net/11607/2926>
- Doğrusoy, T., & Çoban, A. (2021). Aile sağlığı merkezine hizmet almaya gelen gebelerin psikososyal sağlık düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(3), 501-513. doi:10.46237/amusbfd.881021
- Elkin, N. (2015). Gebelerin prenatal bağlanma düzeyleri ve bunları etkileyen faktörler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 24(6), 230-237.
- Erkal Aksoy, Y., Dereli Yılmaz, S., & Aslantekin, F. (2016). Riskli gebeliklerde prenatal bağlanma ve sosyal destek. *Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences*, 1(3), 163-169. doi:10.5336/healthsci.2016-50668
- Fatima, M., Srivastav, S., & Mondal, A. C. (2017). Prenatal stress and depression associated neuronal development in neonates. *International Journal of Developmental Neuroscience*, 60, 1-7. doi:10.1016/j.ijdevneu.2017.04.001
- Flykt, M., Kanninen, K., Sinkkonen, J., & Punamäki, R. L. (2010). Maternal Depression and Dyadic Interaction: The role of Maternal Attachment Style. *Infant and Child Development*, 19(5), 530-550. doi:10.1002/icd.679
- Gander, M., & Gardiner, H. (2015). Çocuk ve ergen gelişimi (8. Basım)(Dönmez, A. ve Çelen. N., Çev.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Gümüşdaş, M., & Ejder Apay, S. Ö., Elif. (2014). Riskli olan ve olmayan gebelerin psiko-sosyal sağlıklarının karşılaştırılması. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 1(2), 32-42. doi:https://doi.org/10.17681/hsp.80013
- Ji, E. K., Pretorius, D. H., Newton, R., Uyan, K., Hull, A. D., Hollenbach, K., & Nelson, T. R. (2005). Effects of ultrasound on maternal-fetal bonding: a comparison of two- and three-dimensional imaging. *Ultrasound in Obstetrics & Gynecology*, 25(5), 473-477. doi:10.1002/uog.1896
- Jo, A. R., & Noh, Y. G. (2021). *Effects of pregnancy stress and social support on maternal-fetal attachment in pregnant women*. Paper presented at the 13th International Nursing Conference Seoul.
- Karakoç, H., & Özkan, H. (2017). The relationship with prenatal attachment of psychosocial health status of pregnant women. *International Journal of HealthSciences*, 5(1), 36-46. doi:10.15640/ijhs.v5n1a6
- Küçükçkaya, B., Kahyaoğlu Süt, H., Öz, S., & Altan Sarıkaya, N. (2020). Gebelik döneminde çiftler arası uyum ve prenatal bağlanma arasındaki ilişki. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(1), 102-110. doi:https://doi.org/10.31067/O.2020.246
- Lee, S., & Jung, E. (2017). Factors influencing maternal-fetal attachment among advanced maternal age: anxiety, spousal support. *Asia-Pacific Journal of Multimedia Services Convergent with Art, Humanities, and Sociology*, 7(1), 661-671. doi:10.35873/ajmahs.2017.7.1.059.
- Lee, Y. J., Kim, Y. S., & Park, G. H. (2022). The Effects of self-confidence in maternal role of pregnant women on depression, stress and social support. *Journal of the Korea Academia-Industrial cooperation Society*, 23(1), 587-593. doi:10.5762/kais.2022.23.1.587
- Lutkiewicz, K., & Bidzan, M. (2022). Maternal adult attachment and maternal-fetal attachment in the context of romantic relationship quality after premature birth-A cross sectional study. *Frontiers in Psychiatry* 13:935871. , 13. doi:10.3389/fpsy.2022.935871
- McFarland, J., Salisbury, A. L., Battle, C. L., Hawes, K., Halloran, K., & Lester, B. M. (2011). Major depressive disorder during pregnancy and emotional attachment to the fetus. *Archives of Womens Mental Health*, 14(5), 425-434. doi:10.1007/s00737-011-0237-z
- Metin, A., & Pasinlioğlu, T. (2015). Gebelerin Algıladıkları Sosyal Destek İle Prenatal Bağlanma Arasındaki İlişki. *JACSD*, 3(5), 49-66. doi:10.17367/JACSD.2016516857
- Muller, M. E., & Mercer, R. T. (1993). Development of the prenatal attachment inventory. *Western journal of nursing research*, 15(2), 199-215. doi:https://doi.org/10.1177/019394599301500205
- Özşahin, Z., Erdemoğlu, Ç., & Karakayalı, Ç. (2018). Gebelikte psikososyal sağlık düzeyi ve ilişkili faktörler. *The Journal of Turkish Family Physician*, 9(2), 34-46. doi:10.15511/tjtfp.18.00234
- Öztürk, N., & Aydın, N. (2017). Anne Ruh Sağlığının Önemi. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 29-36. doi:10.26695/mukatcad.2018.9

- Rakers, F., Rupperecht, S., Dreiling, M., Bergmeier, C., Witte, O. W., & Schwab, M. (2020). Transfer of maternal psychosocial stress to the fetus. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, *117*, 185-197. doi:10.1016/j.neubiorev.2017.02.019
- attachments to their first child before and after birth. *Acta Paediatrica*, *107*(4), 633-637. doi:10.1111/apa.14162
- Uçar, H., & Özkan, H. (2023). Gebelerin psikososyal sağlık durumları ile annelik rolü algısı arasındaki ilişki. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, *7*(1), 115-126. doi:10.46237/amusbfd.1169109
- Walsh, J., Hepper, E. G., Bagge, S. R., Wadephul, F., & Jomeen, J. (2013). Maternal-fetal relationships and psychological health: emerging research directions. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, *31*(5), 490-499. doi:10.1080/02646838.2013.834311
- Wee, H., & Park, S. Y. (2012). The relationships between anxiety, depression, prenatal stress, maternal-fetal attachment and gratitude. *J Korean Soc Matern Child Health*, *16*(2), 274-286. doi:https://doi.org/10.21896/jksmch.2012.16.2.274
- Tani, F., Castagna, V., & Ponti, L. (2018). Women who had positive relationships with their own mothers reported good
- Yıldız, H. (2011). Gebelikte psikososyal sağlığı değerlendirme ölçeği geliştirme çalışması. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, *4*(1), 63-74.
- Yılmaz, S. D., & Beji, N. K. (2013). Prenatal Bağlanma Envanteri'nin Türkçe'ye Uyarlanması: Güvenilirlik Ve Geçerlilik Çalışması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, *16*(2), 103-109.
- Yoon, H., & Choi, H. (2023). Factors influencing maternal-fetal attachment in pregnant women during the COVID-19 pandemic: a cross-sectional study. *Korean Journal of Women Health Nursing*, *29*(1), 55-65. doi:10.4069/kjwhn.2023.02.21.3
- Yu, M., Kim, M., Yu, M., & Kim, M. (2014). The Contribution of Maternal-Fetal Attachment: Taegyo, Maternal Fatigue and Social Support during Pregnancy. *Child Health Nursing Research*, *20*(4), 247-254. doi:http://dx.doi.org/10.4094/chnr.2014.20.4.247